

megemlékezése mellett több fontos tanulmánya is megjelent. Első, nagyobb verstani dolgozatát, amely a Himfy-vers továbbélésével foglalkozik, 1957-ben az ItK hasábjain publikálta. Egy másik művében feltárta a magyar szonett kezdeteinek történetét. Nagy filológiai felkészültségéről tanúskodó munkáját az Irodalomtörténeti Intézet adta ki. Elsősorban a magyar reformkor problémái érdekelték, de nem maradt hűtlen ifjúkora izgalmas vadászterületéhez sem: megírta annak a hajszának a történetét, amelyet Szerb Antal irodalomtörténete ellen indított a reakció. Tanulmánya a két világháború közötti magyar szellemi mizériát leleplező, megdöbbentő dokumentum, amelynek tanulságai ma és bármikor is érvényesek.

Irodalomtörténeti és filológiai munkáinak eredményei továbbélnek szaktudományunkban, bátor publicisztikai írásai a magyar sajtótörténet legszebb lapjaihoz tartoznak, embert és életet szerető derűs egyéniségének emlékét pedig mindannyian őrizzük, akik személyesen is ismerhettük.

Vargha Kálmán

Vitéz János emlékünnepek Esztergomban

(1972. augusztus 7—9.)

Ötszáz évvel ezelőtt, Janus Pannonius halálának évében hunyt el Esztergomban Vitéz János, a magyar humanizmus első klasszikus egyénisége, jeles író, Mátyás király kancellárja, mecénásságáról híres reneszánsz főpap. Emlékének háromnapos ünnepség keretében adózott a Hazafias Népfront Városi Bizottsága, a Városi Tanács, a Vármúzeum, a Balassi Bálint Múzeum, az érseki főhatóság, a helybeli katolikus egyházi gyűjtemények valamennyi intézménye és az esztergomi Művelődési Központ.

Az első nap programjának középpontjában a Vármúzeum termeiben rendezett Vitéz János emlékkiállítás állott, melyet *Fülep Ferenc*, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója nyitott meg. A második napon „Vitéz János és kora” címmel kódexkiállítás nyílt a Bibliotheca helyiségeiben a Főszékesegyházi Könyvtár, a Simor Könyvtár, a primási levéltár és a Keresztény Múzeum eredeti dokumentumokban gazdag anyagából. A szép számban összegyűlt közönség előtt *Beresztóczy Miklós*, az országgyűlés alelnöke, c. prépost mondott bevezető szavakat, majd *Kardos Tibor* akadémikus, egyetemi tanár tartott ünnepi előadást Vitéz János szerepéről és helyéről a magyar és az európai humanizmus történetében. Este a Vármúzeum termeiben színvonalas hangverseny zajlott le az esztergomi Monteverdi Kamarakórus és a Musica Antiqua Hungarica kamaraegyüttes előadásában. A várpalota reneszánsz termében „musica regia”, kápolnájában „musica sacra”, teraszán „musica mundi” csendült fel. A kórus karnagya *Hunyadi Zoltán*, a műsor vezetője *Lukin László* volt.

Az ünnepségsorozat utolsó napján, Vitéz János halála évfordulóján, koszorúzási ünnepség zárta a programot. A Bazilika kriptájában őrzött Vitéz-sírkőnél *Hegedűs Rajmund*, a Hazafias Népfront Városi Bizottságának elnöke mondott megnyitó és záróbeszédet, az ünnepi szónok *Vajay István* általános helynök volt. Közben egy antifona („Fons aeternae pietatis”), egy matutunum-részlet és egy himnusz („Regis regum civis ave”) hangzott fel a Pozsonyi-kódexből, majd *Vigassy Mihály* ihletett tolmácsolásában három Janus Pannonius-verset hallgatható a közönség.

V. Kovács Sándor

II. Kelet-Közép-Európai Felvilágosodás Szimpozionum

(Mátrafüred, 1972. október 2—6.)

A Magyar Tudományos Akadémia mátrafüredi üdülőjében rendezett II. Kelet-Közép-Európai Felvilágosodás Szimpozionumon a magyar kutatók mellett nagyszámú külföldi tudós is részt vett. A belga, francia, lengyel, német, osztrák, román és szovjet irodalomtudományt a következő professzorok képviselték: *P. Cornea* (Bukarest), *E. Donnert* (Halle-Wittenberg), *U. Focht* (Moszkva), *H. Grasshoff* (Berlin), *H. Hinz* (Varsó), *G. Klingenstein* (Bécs), *G. Klotz* (Berlin), *H. Kortum* (Berlin), *Z. Libiszowska* (Lódz), *A. Marino* (Kolozsvár), *W. Markov* (Lipce), *R. Mortier* (Brüsszel), *J. Mounier* (Párizs), *F. Mouret* (Liverpool), *D. Pageaux* (Rennes), *J. Roger* (Párizs), *D. Schiller* (Berlin), *Z. Sinko* (Varsó), *A. Soboul* (Párizs), *Várad-Sternberg János* (Ungvár), *L. Versini* (Nancy), *J. Voisine* (Párizs) és *H. Wagner* (Salzburg).

A viták három problémakör kérdéseiről folytak. *Köpeczi Béla*, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára, a Szimpózium elnöke nyitotta meg az első ülést, amelynek témájáról: „Társadalom, nemzet és kultúra a felvilágosodás kori Kelet-Közép-Európában”, *H. Balázs Éva*, *Benda Kálmán* és *Niederhauser Emil* tartottak előadást. Az ezt követő vitában, amelyen *Walter Markov* (Lipcse) elnökölt, felszólalt — többek között — *Albert Soboul* (Párizs) és hangsúlyozta a terminológia egységesítésének, ill. az alapfogalmak pontosabb meghatározásának szükségességét. Példaképpen a felvilágosult abszolútizmus különféle, egymástól erősen eltérő változatait elemezve, kiemelve a jobbgrendszer konzerválásának vagy eltörlésének alternatíváját. A felvetett terminológiai kérdésekről élénk vita bontakozott ki, a felszólalók a különböző nemzetek történelmének szemszögéből vizsgálták és határozták meg a fogalmakat, végül pedig a vitáindító tanulmány szerzői válaszoltak az ellenvetésekre és javaslatokra.

A második témakörrel folytatott megbeszéléseket — *Jacques Voisine* (Párizs) elnökletével — *Sziklay László* nyitotta meg (rajta kívül az Irodalomtudományi Intézet munkatársai közül részt vettek a Szimpóziumon: *Bene Ede*, *Biró Ferenc*, *Bitskey István*, *Hopp Lajos*, *Németi Józsefné*, *Ludmilla Sargina*, *Szegedy-Maszák Mihály* és *Tarnai Andor*), az irodalmi-művészeti irányzatok és a felvilágosodott ideológia kapcsolatait tárgyaló összefoglalójával. A vélemények leginkább a felvilágosodás sajátos művészi stílusának kérdése körül ütköztek össze és részletesen kitértek a képzőművészetek, különösen az építészet, valamint a nyelvi jelenségek elemzésére. Felmerült az a kérdés is, hogyan határolható el a felvilágosodás stílusa, ha erről egyáltalán lehet beszélni, a klasszicizmustól és a romantikától. Az utolsó téma vitáin *Nagy Péter*, majd *Köpeczi Béla* látta el az elnöki tiszteket. A referátum szerzője, *Roland Mortier* (Brüsszel), széles áttekintést nyújtott a felvilágosodásnak különböző területeken kialakult nemzeti változatairól. Összevetette a XVIII. századi tudomány történetét más korszakokkal és ismételten felhívta a figyelmet a korszakolás nehézségeire.

Ulrich Focht (Moszkva) részletes beszámolót tartott a „felvilágosodott realizmus” kérdéseiről az orosz irodalomban.

Köpeczi Béla elnöki zárszavában már a következő szimpózium szempontjából értékelte az interdiszciplináris tanácskozás eredményeit, meghatározva a további feladatokat. Az 1974. évi szimpózium során folytatódnak majd az októberben elindított viták azzal a céllal, hogy később esetleg egy nemzetközi kutatócsoport szótár formájában rögzítse a terminológiai viták eredményeit. A személyes találkozón kívül a munka folyamatosságát a tervezett „Mátrafüredi Füzetek” című sorozat biztosítja majd, amely újabb fórumot jelenthet a felvilágosodással kapcsolatos nemzetközi kutatások összehangolására. Az 1972. évi szimpóziumon elhangzott előadások és hozzászólások hozzáférhetőek lesznek az „Actes du 2ème Colloque des Lumières de Mátrafüred” című, francia és német nyelvű kötetben, amely az Akadémiai Kiadónál jelenik meg 1973 folyamán, *Bene Ede* szerkesztésében.

A szimpózium tudományos programját kétnapos kirándulás követte, amelynek során a vendégek ellátogattak Nyíregyházára és részt vettek a Bessenyei-ünnepségeken, utána pedig megismerkedtek Debrecen nevezetességeivel.

Kovács Ilona

Krónika

Szabolcsi Bence	(1899—1973) (<i>Sötér István</i>)	496
Pais Dezső	(1886—1973) (<i>Komlovszki Tibor</i>)	497
Kunszery Gyula	(1906—1973) (<i>Vargha Kálmán</i>)	498

Vitéz János emlékünnepek Esztergomban (*V. Kovács Sándor*) 499 — II. Kelet-Középeurópai Felvilágosodás Szimpozionum. (Kovács Ilona). 499

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Сабод, Дь.</i> : «Политическое кредо» Мадача	357
<i>Мико, К.</i> : «Поиски разума» (Габор Халас о литературе венгерского просвещения)	367
<i>Хорват, И.</i> : Моделирование поэтического чувства	380

Краткие сообщения

<i>Вереш, А.</i> : Янош Эрдей и «Трагедия человека»	398
<i>Сегеди-Масак, М.</i> : Понимание бытия у Мадача и конструкция «Трагедии человека»	403
<i>Бернат, А.</i> : О некоторых вопросах концепции «Трагедии человека»	408
<i>Сабо, Й.</i> : Первый переводчик «Трагедии человека» (Адольф Дукс)	414
<i>Шеда, М.</i> : «Цветы лиры» и венгерская поэзия в духе бидермейера	417
<i>Хорански, Н.</i> : Материалы к истории надгробного памятника Мадачу	423

Документация

<i>Корзенский, М. Р.</i> : Сборник псалтырей, составленный Иштваном Кашшай в 1629-ом году	426
<i>Янкович, Й.</i> : Из венских писем Миклоша Бетлена	439
<i>Кокаи, Дь.</i> : Неизвестная до сих пор переписка Ференца Казинци по поводу образовательного дела	444
<i>Шейбер, Ш.</i> : Письмо Йожефа Этвёша к Йожефу Леваи	454
<i>Сёреши, Л.</i> : Письмо Яноша Аранья к Лёринцу Тоту	455
<i>Варшаньи, П.</i> : Письмо Жигмонда Морица	455
<i>Пергел, Ф.</i> : Против лубочной литературы, организация Группы рецензентов по лубочной литературе в 1942-ом году	456

Обзор

Панди Пал: На критической точке (<i>Б. Месарош, В.</i>)	463
Киши Ференц: Произведения вблизи (<i>Сурами, Л.</i>)	466
Трочани Жолт: Телеки Михай (Трансильвания и движение куруцев до 1690-ого года) (<i>Варга, И.</i>)	469
Les lumières en Hongrie, en Europe Centrale et en Europe Orientale (<i>Майуснэ Часар, Э.</i>)	471
Витайош Ласло—Орос Ласло: Библиография литературы об Эндре Ади (<i>Петер, Л.</i>)	474
Studia Litteraria (Tomus IX. (<i>Леринци, Х.</i>))	480

Хроника

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben, és a POSTA KÖZPONTI HÍRLAPIRODÁNÁL (KHI 1900 Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI. 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámlára. Előfizetési díj: 66,- Ft. Egyes példányok beszerezhetők a 1055 Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 76. sz. alatti hírlapboltban.

Előfizethető és példányonként megvásárolható:

az AKADÉMIAI KIADÓ-nál, 1363 Budapest V., Alkotmány utca 21. Telefon: 111-010.
Pénzforgalmi jelzőszám: 215-11488, és
az AKADÉMIAI KÖNYVESBOLT-ban, 1368 Budapest V., Váci utca 22. Telefon:
185-612.

SOMMAIRE

<i>Szabad, Gy.</i> : La „profession de foi politique” de Madách	357
<i>Mikó, K.</i> : „La recherche du sens” (Gábor Halász sur la littérature des lumières hongroises)	367
<i>Horváth, I.</i> : Une analyse du sens de versifier	380

Bulletin

<i>Veres, A.</i> : János Erdélyi et La tragédie de l'homme	398
<i>Szegedy-Maszák, M.</i> : Interprétation de l'existence et construction dans La tragédie de l'homme	403
<i>Bernáth, A.</i> : Sur quelques problèmes de la conception de La tragédie de l'homme	408
<i>Szabó, J.</i> : Un pionnier de la traduction de La tragédie (Adolf Dux)	414
<i>Schéda, M.</i> : Les Fleurs de la Lyre et la poésie de biedemeier hongrois	417
<i>Horánszky, N.</i> : Quelques contributions à l'histoire du monument funéraire de Madách	423

Documents

<i>Korzenszky, M. R.</i> : Un recueil de chant d'István Kassai de 1629	426
<i>Jankovics, J.</i> : Des lettres de Vienne de Miklós Bethlen	439
<i>Kókay, Gy.</i> : Une correspondance inconnue de Ferenc Kazinczy du domaine de la pédagogie	444
<i>Scheiber, S.</i> : Une lettre de József Eötvös à József Lévay	454
<i>Szörényi, L.</i> : Une lettre de János Arany à Lőrinc Tóth	455
<i>Varsányi, P.</i> : Une lettre de Zsigmond Móricz	455
<i>Pergel, F.</i> : Contre la littérature à quatre sous, la création du Lectorat des romans à quatre sous en 1942	456

Revue

Pál Pándi: Kritikus ponton (Sous l'angle de la critique) (<i>B. Mészáros, V.</i>)	463
Ferenc Kiss: Művek közelről (Des oeuvres de plus près) (<i>Szuromi L.</i>)	466
Zsolt Trócsányi: Teleki Mihály. (Erdély és a kuruc mozgalom 1690-ig) (Mihály Teleki. La Transylvanie et le mouvement des „kouroutz” jusqu'à 1690.) (<i>Varga, I.</i>)	469
Les Lumières en Hongrie, en Europe Centrale et en Europe Orientale (<i>Mme Mátyusz-Császár</i>)	471
László Vitályos—László Orosz: Ady-bibliográfia. (Une bibliographie des oeuvres d'Ady.) (<i>Péter, L.</i>)	474
Studia Litteraria (Tomus IX.) (<i>Lőrinczy, H.</i>)	480

Chronique

